

سر آغاز

کودکان سرشار از کنجکاوی و حقیقت‌جویی هستند و بر این اساس معمولاً مربیان و والدین را در معرض سؤالات گوناگون در باره خدا قرار می‌دهند. خداجویی از مصادیق فطری است که از جانب خداوند متعال در وجود هر انسانی به ودیعه قرار داده شده است. میل به پرستش خدا و خدا باوری از موضوعات ذاتی و غیراقتسابی در وجود هر انسان است؛ زیرا: «فَاقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ» [روم/۳۰]: به سوی آیین خالص پروردگار روی آور. این فطرتی است که خداوند انسان‌ها را بر آن آفریده است. دگرگونی در آفرینش الهی نیست. این آیین استوار و محکم حق است، ولی اکثر مردم نمی‌دانند.

نگاه عمیق به انسان وقتی پدید می‌آید که در امتداد نگاه جامع پروردگار به انسان و هستی باشد. چرا که بافت وجودی انسان با ساختار هماهنگ و قانونمند نظام هستی، هم‌خوانی و هم‌سوایی دارد. نقطه شفاف و تجلی‌بخش این هماهنگی در انسان را می‌توانیم در فطرت توحیدی او ببینیم که او را به پرستش، حقیقت‌جویی و دیگر صفات ارزشمند الهی دعوت می‌کند. از این رو، برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دوره پیش از دبستان، با رویکرد «شکوفایی فطرت الهی» طراحی شده است. [راهنمای برنامه مصوب دوره پیش دبستانی، ۱۳۸۷].

تکیه بر تصورات عینی

ادراک کودک پیش دبستانی با گروه‌های سنی بالاتر از خود متفاوت است. با توجه به آموزه‌های دینی و یافته‌های روان‌شناختی، عموم کودکان سنین ۵-۶ ساله دارای تصوراتی عینی و ملموس هستند. [باهنر].

این ویژگی در مسائل دینی و اعتقادی نیز بروز و ظهور دارد. از این رو برای پاسخ‌گویی به سؤالات دینی کودکان باید به این ویژگی مهم توجه داشت.

گاهی کودکان ما را با سؤالاتی در مورد چیستی و حقیقت خدا مواجه می‌کنند. با بررسی پرسش و پاسخ‌های کودکان درباره مفهوم خدا، تصور خام مادی و انسان‌گونه آنان از خدا را می‌توان دریافت [پیشین]. لذا همواره باید سعی شود، با مثال‌هایی ملموس

کودک و خدا

مسعود تهرانی فرجاد

مانند پارک‌ها، حیات وحش، باغ میوه، دشت و حتی باغچه حیاط مرکز پیش دبستانی و خانه، و توجه دادن او به زیبایی‌ها و فوائد آن‌ها، به درک عینی آنان از نعمت‌های خدا منجر می‌شود. بر این اساس، بهره‌گیری از فعالیت گردش علمی - تربیتی در مراکز و به گردش رفتن به همراه خانواده، با در نظر گرفتن نکات ایمنی و بهداشتی، مورد تأکید است.

نفس عمیق بکشید

از جمله فعالیت‌های قابل ارائه برای درکی عینی از این که خدای مهربان همه جا هست، ولی دیده نمی‌شود این است که مربی از کودکان بخواهد، نفس عمیق بکشند و دهان خود را بسته و راه نفس کشیدن از بینی خود را بگیرند و تا آن جا که می‌توانند تحمل کنند. پس از خارج شدن از این حالت، درباره هوا و فواید آن با کودکان گفت‌وگو کند و وجود هوا و عدم دیدن آن را به وجود خدای مهربان در همه جا و عدم رؤیت او ارتباط دهد. در این آزمایش می‌توان از رایحه‌های خوشبوکننده هوا هم استفاده کرد.

خدای مهربان

سخن آخر این که خوب است همیشه همراه با واژه «خدا» صفت «مهربانی» را هم بیاوریم تا این صفت را به کودکان القا کنیم. این نکته در ترجمه عبارات قرآنی و بیان اشعار و قصه‌ها کاربرد فراوان دارد، مثلاً در ترجمه عبارت قرآنی «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ» [بقره/۱۹۵] بگوییم: خدای مهربان کسانی را که کار خوب و نیکو انجام می‌دهند، دوست دارد.

امید است خدای مهربان همه ما را در مسیر تعلیم و تربیت درست و سالم کودکانمان موفق سازد.

منابع

۱. قرآن حکیم، ترجمه آیت‌اله مکارم شیرازی
۲. راهنمای برنامه و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دوره پیش دبستانی، مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۷.
۳. باهنر، ناصر، آموزش مفاهیم دینی و همگام با روان‌شناسی رشد، انتشارات بین‌الملل.

باشد و با درست استفاده کردن از نعمت‌ها و گوش کردن به حرف‌های پدر و مادر، بزرگ و بزرگ‌تر و فردی موفق شود.

شروع کارها با نام خدا

از زمینه‌های مؤثر در ارتباط کودکان با خدا، بهره‌گیری از آموزه‌های دینی مبنی بر شروع کارها با نام خداست. در قالب فعالیت‌های یاددهی - یادگیری (شعر، قصه، نمایش خلاق و...) می‌توان به کودکان آموخت که کارها را با نام خدا آغاز کنند؛ مانند این شعر:

به نام خدای بزرگ که پروانه را آفرید
 به روی دو تا بال او خط و خال زیبا کشید
 خدایی که پرواز را به گنجشک آموخته
 لباسی هم از جنس پر برای تنش دوخته
 خدایی که با یاد او دل می‌شود مهربان
 خدایی که در هر کجاست زمین و دل و آسمان
 ناصر کشاورز

نقش الگویی مربی

کودکان همواره در حال تقلید و الگوبرداری هستند. به طوری که فرایند یادگیری کودک لزوماً در کلاس و فضای رسمی محقق نمی‌شود، بلکه تمام گفتار و رفتار مربی برای کودک جنبه آموزش دارد. بر این مبنا وقتی مربی تمام کارها و فعالیت‌های خود را با نام خدا آغاز می‌کند، به طور ناخودآگاه بر کودک خود تأثیر می‌گذارد. پس در شرایط مناسب عبارت مشهور «بسم الله الرحمن الرحیم» به نام خداوند بخشنده مهربان را به طور کامل بیان کنید تا به مرور ملکه ذهن و زبان کودک شود.

با کودکان به گردش برویم

از اقدام‌های بسیار مفید و جذاب به منظور آشنایی و انس کودک با خدای مهربان، ایجاد فرصت‌هایی برای ارتباط وی با طبیعت پیرامونش است. حضور کودک در محیط‌های طبیعی و ملموس،

به کودک کمک کنیم تا بتواند این مفاهیم را درک کند.

بر اساس تصورات عینی کودک در مقوله خدا باوری، ضروری است از طریق نعمت‌های محسوس و عینی، زمینه‌های آشنایی فطری و ارتباط او را با خداوند تقویت کنیم. همچنین می‌توان لحظات شیرین زندگی کودک را با پدر و مادرش که مهربانی و لطف آنان را تجربه کرده است، به وی یادآور شویم؛ مانند: مراقبت آنان از کودک، غذا آماده کردن، تهیه پوشاک و خوراکی‌های مفید و خوش مزه و... می‌توان این موضوع را زمینه گفت‌وگو در مورد مهربانی خداوند با همه به ویژه کودکان قرار داد.

هم‌چنین، می‌توان با بیان داستان‌ها، شعرها و فعالیت‌های مناسب، صفات مهربانی و بخشندگی خداوند را به کودک القا کرد تا زمینه‌های خدادوستی در وی تقویت شود. باید سعی کنیم، با بیان ساده - مطابق با واژگان کودک پیش دبستانی - به مرور به کودکان بیاموزیم که خداوند با همگان مهربان است و دوست دارد کودک همیشه سالم و قوی

